torius nustatė, kad kape Nr. 27 rastos 2 ir 3 monetėlės iš kapo Nr. 30 yra Švedijos karalienės Kristinos kaldinti Livonijos šilingai. Kape Nr. 29 rastoji monetėlė - Švedijos karaliaus Karolio X Gustavo Rygos šilingas.

Remiantis šiomis monetomis, kapus galima datuoti XVII a. viduriu ir antrąja puse. Ankstyvesnių kapų nerasta.

Algirdas Varnas

PAKETURIŲ IR ELNIŠKIŲ KAPINYNAI

Paketurių kapinynas yra Kupiškio V pakraštyje, prie kelių į Antašavą, Paketurius ir Pandėlį sankryžos, aukštame dešiniame Lėvens krante, trikampės formos, 70 x 25 m dydžio iškyšulyje. Jo V pusėje teka bevardis upelis. Kapinyno pakraščiuose ilgą laiką kastas žvyras bei molis. Be to, jo V pakraštys griūva, slenkant šlaitui, skalaujamam upelio. Vietiniai žmonės vietą vadina "kapeliais", "senaisiais kapeliais" arba senkapiais.

1980 m. MAII ištyrė 330 m^2 ir aptiko 42 kapus (iš jų vieną dvigubą) bei surinko 45 dirbinius.

Kapų duobių kontūrai neišsiskyrė, ir jų dydis neaiškus. Griaučiai aptikti 0,9-1,4 m gylyje. Devyniuose kapuose rasta lentinių bei skobtinių karstų liekanų. Mirusieji laidoti aukštielninki, ištiestomis ir suglaustomis kojomis. Rankos ištiestos pagal šonus arba įvairiai sukryžiuotos dubens srityje. Rankų padėtimi išsiskiria dvigubas kapas Nr. 22. Vieno mirusiojo dešinė ranka buvo sulenkta smailiu kampu taip, kad plaštakos kaulai rasti pasmakrėje, o kairės rankos plaštakos kaulai aptikti prie dešinės alkūnės, o kito mirusiojo rankos buvo sudėtos taip, kad abiejų rankų plaštakų kaulai rasti kairio peties srityje. Visi griaučiai orientuoti galvomis į V arba artima V kryp-

timi. Aptikti 11 vyrų, 16 moterų, 14 vaikų (10 iš jų - kūdikių) kapai bei 2 nenustatyti suaugusiųjų kapai. Be to, Š kapinyno dalyje, duobėje, buvo rastos dar 33 griaučių liekanos, užkastos iš žvyrą ir molį kasant suardytų kapų.

Įkapės negausios. 26 kapuose jų neaptikta. Kūdikiai visi palaidoti be įkapių.

8 kapuose buvo rasta monetų. Viename kape, dažniausiai krūtinės ir galvos srityje, rasta po 1-4 monetas, ir tik kape Nr. 1 aptikta 10 monetų. Rasta Gustavo II Adolfo, Kristinos, Karolio XI, Zigmanto III Vazos, Jono Kazimiero šilingų, Zigmanto III Vazos pusantrokas ir Žygimanto Senojo grašis. Daugumą monetų kaldintos XVII a. pirmojoje pusėje, ir tik grašis, rastas kape Nr. 24, kaldintas 1531 (1534?) m. Iš viso rastos 35 monetos, iš kurių 12 - pavieniai radiniai.

Kapuose Nr. 9 ir 21 ant kairės rankos buvo po vieną žalvarinį juostinį žiedą. Trijuose kapuose ant krūtinės rasta po 1 žiedinę 2,5 cm skersmens sagtelę, pusapvalio skerspjūvio 0,3 cm pločio lankeliu. Kapuose Nr. 26 ir 29 jos sidabrinės, o kape Nr. 36 - žalvarinė. Dvigubame kape Nr. 22 rasti du žalvariniai 4 x 2 cm dydžio pravoslaviški kryžiukai.

Kape Nr. 24 po dešine alkūne rastas akmeninis galąstuvėlis, o ant dešinio dubens kaulo aptiktos geležinės sagties liekanos. Kape Nr. 15 išilgai krūtinės gulėjo keletas kabių. Apardytame kape Nr. 28 rastas apskritas 2,3 cm skersmens apkalas (?).

Remiantis radiniais, kapinynas datuojamas XVII a. pradžia.

1981 m. MAII tyrė Elniškių (Kupiškio raj.) kapinyną, esantį dešiniame Lėvens krante, šlaito kalvelėje, kuri neženymiai išsiskiria iš šlaito. Kalvelės ŠR pakraščiu eina melioracijos griovys. Galima daiktas, kad čia savo laiku tekėjo upelis. Vietiniai žmonės kapinyną vadina "Einorių kapeliais", nes netoliese

buvo Einorių sodyba.

Kapinyno aikštelė yra pusės ovalo formos, 35 x 20 m dydžio, pailga PV-ŠR kryptimi. Iš PV, V ir ŠV ją juosia 1,5-2,5 m pločio ir iki 1 m aukščio pylimas. Š, R ir PR pusėse (nuo Lėvens) pylimo nėra, nuo dirbamo lauko skiria 3-7 m aukščio status šlaitas. Vieta lygi, apaugusi krūmais bei medžiais, įvairiose vietose išlikę paminklinių akmenų bei jų nuolaužų. ŠR pakraštyje išlikęs paminklinis akmuo su 1910 m. data. ŠV dalyje matyti 3,5 x 2,5 m dydžio duobės žymės.

Ištirta 108 m^2, iš jų 48 m^2 aikštelės PV dalyje, kur aptikta 10 kapų bei surinkta 27 dirbiniai. Dar 60 m^2 buvo ištirta greta kapinyno iš PV pusės, tačiau čia kapų nerasta.

Mirusieji laidoti lentiniuose karstuose, aukštielninki, ištiestomis ir suglaustomis kojomis. Rankos ištiestos pagal šonus arba įvairiai sudėtos krūtinės ar dubens srityje. Griaučiai aptikti 1,35-1,65 m gylio duobėse, orientuoti galva 310-330° kryptimi. Du vaikai palaidoti galva į ŠR.

Dviejuose kapuose krūtinės srityje aptikta žalvarinių kryželių liekanų. Kapų duobių sampiluose, įvairiose vietose rasta daug žiestų puodų pavienių šukių. Remiantis šiais radiniais, kapai datuojami XVIII-XIX a.

Be to, kapinyno V kampe buvo aptikta nuo karščio suaižėjusių akmenų bei degėsių, tarp kurių rasta gyvulių bei žvėrių kaulų (kai kurie apdegę), lipdyto puodelio dalis bei pusė akmeninio kirvuko. Rasta taip pat 10 neaiškios paskirties degto molio dirbinių, dydžiu ir forma primenančių kiaušinį. Šie radiniai, taip pat ir senkapio kalvelės topografinė padėtis bei išvaizda rodytų čia buvus I tūkstantmečio prieš mūsų erą antrosios pusės gyvenvietę (piliakalnį?).